

Igor Adamec

**Ked'
vonku prší**

Čítanie k rannej káve

artis
omnis

**Ked'
vonku prší**

Čítanie k rannej káve

Igor Adamec © 2020
Photo © Marius Bartoň, 2020
Cover & Layout © Jana Kollárová, 2020
Slovak Edition © Artis Omnis, 2020

ISBN 978-80-8201-064-3

Ked' vonku prší

Čítanie k rannej káve

Igor Adamec

artis
omnis

**Na
začiatok**

Dobré ráno, milí moji

Bolo to dávno-pradávnó. Do objavenia Facebooku chýbalo presne dvadsaťdva rokov. Spolužiak Bruno sa dostavil na oslavu mojich osemnástych narodenín v povznesenom stave. Rozhodol sa, že sa postará o zábavu, a tak nepustil nikoho k slovu. Úmerne k vypitému vínu stupňoval intenzitu hlasu a mieru podpásovosti vtipov. Medziiným rozprával o tom, ako píše knihu. Chcel v nej údajne zaznamenať časy, ktoré sme vtedy žili. Pre nasledujúce generácie. Fíha? Úctyhodný postoj. Ja som na nasledujúce generácie v osemnástich rokoch ešte nemyslel. Asi hodinu som s ním o jeho diele debatoval. Ó, ako som ho v tej chvíli obdivoval! Vlastná kniha... božemôj... to bol sen. Potom sa Bruno zhulákal a stíchol. Zaliezol do spálne a zaspal.

Nikdy žiadnu knihu nenapísal. Povymetal pravdepodobne všetky bratislavské žúry, a tak na tvorbu nemal čas. Po mnohých desaťročiach som vzal záležitosť do rúk sám. Nech sa páči – tu je výsledok.

Skúsil som si pospomínať na Bratislavu v rokoch sedemdesiatych a osemdesiatych. Na Prahu v období, keď som

tam študoval. Na časy, keď som balil svoju ženu a na roky, keď boli naše deti malé. Zhrnul som to do päťdesiatich krátkych poviedok. Neberte to v žiadnom prípade ako nejaký sentiment, ale, ak si odmyslíte vtedajšiu politickú situáciu, tak to boli pekné časy. Bol by totiž blázon každý, kto by si kvôli nejakému režimu nechal zobrať svoje detstvo a mladosť.

Poviedky, ktoré ponúkam, sú čítaním k ranej káve. Prosím, nelakajte sa. Sú krátke a ľahké. Vždy, keď si kávičku uvaríte, tak si jednu prečítajte.

No len jednu. Aby vám čítanie vydržalo na päťdesiat rán.

/

**Ked'
vonku prší**

Keď vonku prší

Mám rád, keď vonku prší. Je to dôvod zostať v posteli. V posteli až do obeda. Človek si aspoň utriedi myšlienky. Jednoducho si pozametá v mozgu. Leží na chrbte, dlane má pod hlavou a zametá a zametá. Destiluje nápady, ktoré z neho lenivo, malým cícerkom vytekajú. Ak si ich nezapíše, sublimujú. Vyparia sa a viac ich nenájde. Lenže kto by si čo zapisoval v posteli?

Keď pršalo v Bratislave, tak som vstával ako prvý. Robieval som celej rodine raňajky. Deťom po vajíčku na mätko, chlebíky so šunkou a kakao. Manželke Marike chlebíky s paradajkami a paprikami plus kávu. To všetko na táckach až do postele. Až potom som si znova ľahol a ďalej destiloval. Keď pršalo na chalupe, všetci spali. Ja som vstal ako obvykle okolo ôsmej a urobil som si kávu. Posadil som sa pod drevenú striešku a pozoroval kvapky. Nemyslel som na nič. Iba som vnímal mokré čaro okamihu. Tam mi to akosi nedestilovalo. Druhá vstávala svokra. Tak som urobil kávu aj jej a dýchali sme čerstvý vyumývaný vzduch spoločne. Dobré čítate, so svokrou. Moja svokra je totižto skvelá parťáčka. Nieкто vyhrá v lotérii auto, nieкто svokru.

Naša Tina dážd'neznáša. Nevie sa totiž vo vysokej mokrej tráve vycikať. Musela by si čupnúť a namočila by si zadok. To ona nerada. Naša Tina je psia dáma. Zato ja moknem ako pako. Chodím s ňou okolo domu, hľadáme čo najnižší porast a vyslovene ju prosím, aby to už ukončila. Kým sa nevyciká, nemôžeme domov. Nakoniec to, samozrejme, zvládne, ale tých tančekov okolo je toľko, že by jej človek najradšej vynadal ako psovi.

Naša suseda má tiež psa. A tiež s ním musí chodiť von. Aj keď prší. A jej pes tiež robí s cikaním problémy. Neciká. On sa cuká. A trhá a stále ju ťahá domov. Suseda je závislá od mejkapu. Nosí ho na tvári možno aj dve kilá. Keď prší a ona nemá ochranu hlavy, tak sa rozteká. Po istej chvíli by ste ju možno predali na burze veľmi drahých obrazov, pretože naša suseda sa rozteká do abstraktna. Po lícach jej stekajú čierno-modro-červené variácie a po chvíli je už zrelá na zarámovanie. Lenže kto by ju rámoval, keď má svojho manžela? Nech si ju rámuje on.

Skákali ste niekedy po kalužiach? Je to skvelá zábava. Kedysi, keď ešte moje vrstovníčky bývali mladé, s jednou z nich sme cestou z národného divadla v mohutnom daždi skákali po kalužiach, ja v lakovkách a obleku, ona v dlhých večerných šatách. Ona si zničila šaty, ja oblek, obaja topánky, ale romantika to bola ako prasa. A potom som na deväť rokov odišiel z Bratislavy.

A vlastne ani neviem, či tá moja vrstovníčka vtedy vuschla.

Mamy vedia všetko

Bývali sme na Pošni na druhom poschodí v trojizbovom byte. Traja. Mama, tato a ja. Mal som detskú izbu. Pre nemecky hovoriacich spoluobčanov: mal som Kinderstube. Otec bol veľmi principiálny človek. Naučil ma, že muž sa má snažiť za každých okolností dodržať slovo. Keby to evidentne nešlo, a na to možno niekedy stačí štipka predvídavosti, tak má radšej držať ústa. Pretože nedržať ústa a sľubovať rovná sa mať ústnu hnačku. A tú má dnes kdeko. Mama k tomu vždy dodala, že ženy a dievčatá si takých chlapov, čo trepú dve na tri, vôbec nevážia. Čo by som pre to neurobil, aby si ma dievčatá a ženy vážili? Dnes si nie som celkom istý, či to, čo mama vravievala, platí všeobecne, vzhľadom na to, pri kom všetkom sa ženy a dievčatá vyskytujú, ale v každom prípade som si otcovu radu zapamätal a držím sa jej ako Boby štangle salámy. Písal sa rok 1984. Keby tí moji rodičia vedeli, aká pandémia ústnej hnačky zachváti Slovensko o tridsaťpäť rokov neskôr! Mama mávala často pravdu. Rada sa zoznamovala s mojimi priateľkami a potom vždy len tak zľahka utrúsila: „Pozri sa na jej maminku! Dievčatá sa zvyknú časom

podobat' na svoje matky.“ Moja kamoška bola v tom čase mladá, sedemnásťročná štíhla baba, taká jemnučká okaňa, a pri inšpekčnej návšteve u nich som zistil, že pani matka je korpulentná, mierne vulgárna dáma so slovníkom pohoniča. Nuž, tá moja mama trošku preháňa, vravel som si. Po rokoch som kamošku stretol už ako zrelú štyridsiatničku. Fakt. Barokovo riešená žena s malými prižmúrenými očami a nepublikovateľným slovníkom. Tak som pozrel na nebo a potichu som zašepkal: „Díky, mami. Ty si to odhadla.“ A takto mi odpálila moja mať jednu ženskú za druhou. Vlastne len raz bola spokojná s predvedenou slečnou. To si môj veľmi dobrý kamarát dovedol do reštauračného zariadenia svoju mladšiu sestru a my sme ju v zápale zábavy obliali pivom. Tak som dievčaťu ponúkol, že môžeme skočiť k nám dať outfit do poriadku. Mama jej, samozrejme, s prepraním sukne v kúpeľni pomáhala, a keď vyšli, tak mi pošepkala: „Toto bude moja nevesta.“ Zasmial som sa, lebo som dievčinu videl po druhý raz v živote. A potom som ju dva mesiace nevidel vôbec. A potom som ju rok balil a tri roky s ňou chodil a potom bola svadba a prišli na svet dve deti a dvadsaťsedem rokov úžasného manželstva. Odkiaľ to tá moja mama už vtedy vedela?

Tak ešte raz. Díky, mami.

/

Leto ako maľované

Prievozská zmrzlina v sedemdesiatych rokoch preslávila Prievoz po celej Bratislave a zaradila sa medzi top päť spolu s Jamou na Tehelnom poli, Kairom na Mickiewiczovej ulici a zmrzlinárňou na Rajskej. V Prievoze bývali dve prevádzky, ktoré produkovali na tie časy veľmi dobrú zmrzlinu, lebo bežným štandardom boli stroje pri každej samoobsluže a tie zo seba vypudzovali kakaovú, vanilkovú a maximálne miešanú. A tu, v týchto súkromníckych balkánskych „firmách“ mali obrovský výber. Hitom bola, ak si správne pamätám, práve objavená pistáciová. Ako decká sme na zmrzku jazdili z Pošne na bicykloch. Rodičia nám k peniažkom pribalili aj veľkú termosku, aby sme priniesli zmrzlinu domov. U nás bol trošku problém s chuťami, lebo mama mala rada úplne iné druhy ako otec. Ja som si kupoval do pohára na mieste, do kornútka na cestu domov a potom pol termosky pre jedného rodiča a pol termosky pre druhého rodiča. A čo zostalo, bolo zasa moje. A mali sme leto ako vymaľované.

Keď u nás prázdninovala babka z Ružomberka, dávala si zmrzlinu do kávy. Plný hrnček čiernej horúcej kávy a zmrz-

liny tolko, kolko sa zmestilo. Akurát tak, aby nič nevytieklo. Odmeriavané v tuhom zmrzlinovom skupenstve. Veľké kopčeky zmrzky trčali vysoko nad okraje pohára a pomaly sa roztápali a ponárali do horúcej kávy. Nikdy nič nevytieklo. Babka už dávno medzi nami nie je a nikto iný si zmrzlinu do kávy nedáva. A potom som na jej zvláštny fyzikálny experiment zabudol. No spomenul som si na babku o mnoho rokov neskôr, keď začali ekológovia strašiť s otepľovaním planéty a následným roztápaním ľadovcov. Z čoho údajne implicitne vyplýva dvíhanie hladiny svetových oceánov. Babkina zmrzlina v káve také niečo vylučuje.

Takže ja zostávam pokojný.

/

Ružinovské soboty

Spomenul som si na ružinovské soboty v sedemdesiatych rokoch. Dopoludnia sme chodievali s mamami na nákupy. To znamenalo postaviť sa do radu, ktorý sa obtáčal okolo celej samoobsluhy. Chlapi vo fronte čítali noviny (Pravda, Práca, Hlas ľudu, Smena, a najmä Šport) a ženy drdlali medzi sebou. Vymieňali si názory. Jedna prišla s názorom a všetky ostatné s ním odchádzali. My, šraci, sme sa príšerne nudili, lebo veď esemeskovať s kamošom bola v tom čase čistá utópia. Obvykle po tridsiatich minútach sa zákazník dostal ku košíku a vrchovato ho naplnil. Po návraťte domov a vyložení potravín sa matky púšťali do vysávania, lebo soboty boli na vysávanie ako stvorené. Všetky matky v celom dome zrejme vysávali naraz, a tak sa po schodištiach okolo výťahu rozliehal neznesiteľný hluk. Rozumiete? Ony vysávali vždy všetky naraz! Dom mal osem poschodí, na každom po štyri byty, čiže tridsaťdva vysávačov hučalo v neznesiteľnej disharmónii. Otcovia vtedy svorne opúšťali domovy a schádzali na parkoviská leštiť svoje žiguláky, trabantíky, škodovečky a wartburgy. Taktiež so spartakiádnou presnosťou mali hlavy strčené pod kapotami motorov a ro-

zoberali všetko, čo bolo priskrutkované. Tiež neuveriteľné, že to zakaždým zložili do pôvodného a pojazdného stavu. Kto by už dnes dobrovoľne rozoberal motor auta? O dvanaštej sa vrátili, vytiahli Solvíny, umyli si zaolejované ruky a maminy v zásterkách začali podávať obed. U nás býval v sobotu sladký obed. Alebo múčny. Fliačky s kapustou, ryžový nákyp a podobné dobroty, ktoré som nejedol možno aj tridsať rokov. Po obede sa spoločne umyl riad a pustilo sa rádio. Ma-ra-tóóón s Petrom Gažom, Jánom Kadom a Elenou Kleisovou, a potom sobotná rozhlasová hra pre mládež. Bytom sa rozlahol medový pubertálny hlas Emila Fila. Pamätáte si ešte na tohto fenomenálneho rozhlasového herca so špecializáciou na adolescentov? No a zhruba o tretej sme vyrážali von, my, desaťročná pošeňská mafia. Či pršalo, či snežilo, či svietilo slnko alebo fučalo, mastili sme fucik alebo sme jazdili na cajgloch, až kým sa nezotmelo a v oknách celého paneláku sa nezjavili matky, ktoré zasa všetky naraz začali kričať: „Boríííííííis, večeráááááááááá!“ alebo „Feroooooooooo, domooooooooov!“ Hlasy s rovnakou modulačnou frekvenciou sa spojili, začali rezonovať – trošku ako tie vysávače – a v podstate nás dokázali akusticky dosiahnuť takmer na celom sídlisku.

Tak, sobotu roku 1974 máme za sebou, želim vám všetkým krásnu nedeľu. Aj pondelok, utorok, stredu, štvrtok a piatok.

Bratislavské rána

Mám rád bratislavské rána. Asi preto, že v Bratislave sa budím už päťdesiattri rokov. Vlastne, aby som veci uviedol na pravú mieru, prvé (ne celé) dva roky svojho života som sa budil v Lubochni pri Ružomberku. To si však vôbec nepamätám. Moje prvé spomienky na rána sa viažu na ružinovskú Pošeň. Bývali sme dosť blízko električkovej trate aj letiska, čiže tie rána boli sprevádzané hrkotaním a cinkaním električkových vozňov a burácaním odlietajúcich vrtuľových lietadiel. Kto to zažil, vie, o čom píšem. Pripomínam, že vtedy sa odlietalo z bratislavského letiska pomerne husto.

Ružinovské rána sme prežívali aj pri Štrkoveckom jazere. Jeden spolužiak z gymnázia, mimochodom a celkom náhodou autor fotografií v tejto knihe, mal totiž k dispozícii kľúče od prázdneho bytu po emigrovanom strýkovi kdesi na Nivách a ten byt sme bohato využívali na nesmelé žúry, ktoré sa končievali pri Štrkoveckom jazere. Tam sme vítali východ slnka. Ako na rieke Gange v posvätnom indickom meste Váránasí, ibaže toto bolo v Bratislave a na Štrkovci. No a čo! Romantika ako romantika. Veľmi praktické bolo,

že rozvoz mlieka a pečiva nekopíroval prevádzkové hodiny samoobslúh a debničky s čerstvými rožkami a vrecúškovým mliekom bývali voľne pohádzané pred obchodmi ešte pred otvorením. Tak sme sa cestou od jazera aj ponúkli. Skvelé raňajky na ubolené hlavy a rozhádzané žalúdky. Škoda, že tento zvyk neprežil.

Dnes trávim rána so psom. O siedmej si ma príde vyzdvihnúť do spálne, lebo veď už je čas, a nekompromisne vyžaduje vyvenčiť, nakrmiť a potom uložiť do pelechu. Ešte ju musím aj pohladkať. Lebo slečna spáva do desiatej.

A mne nezostáva nič iné, iba zavrieť počítač, urobiť si bratislavskú rannú kávu a začať deň. Dobré ráno.

/